

Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Sermaye Şirketlerinde Pay Oranlarındaki Değişikliklerin Bildirilmesi, Tescili ve İlanı Yükümlülüğü

Obligation to Notify, Register, and Announce Changes in Shareholding Ratios in Capital Companies under the Turkish Commercial Code

Özlem KARAMAN COŞGUN*

ÖZ

Sermaye şirketlerinde belirli oranlarda pay değişikliğinin sermaye şirketine bildirilmesi, ticaret siciline tescili ve ilanı yükümlülüğü düzenlenmiştir. Söz konusu yükümlülüğün düzenlendiği hükümler TTK m 198, 338 ve 574 hükümleridir. Bu düzenlemeler birbirinden kopuk olmayıp, bu maddelerde düzenlenen yaptırımların aynı anda uygulanması gündeme gelebilir. Hükümler gerek bildirim, tescil ve ilan süreleri, gerek yükümlülüklerin kimler için söz konusu olacağı, gerek yükümlülüğe aykırılık halinde yaptırımın uygulanacağı kişiler bakımından çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bu çalışmada her üç hüküm birlikte ele alınarak açıklamalar yapılmış, hisse senetlerinin devrine ve şirkete karşı pay sahipliği sıfatının kazanılmasına ilişkin düzenlemeler karşısında bu hükümlerin konumu ele alınmış, hükümlerin amacı ve Ticaret Sicili Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde ortaya çıkacak sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Limited Şirket, Şirketler Topluluğu, Bildirim Yükümlülüğü, Pay Sahipliği Haklarının Donması.

ABSTRACT

In capital companies, the obligation to notify the company of certain changes in shareholding ratios, to have such changes registered with the trade registry, and to publish them is regulated under Articles 198, 338, and 574 of the Turkish Commercial Code. These provisions are not isolated from one another; rather, the sanctions stipulated therein may be concurrently applicable. These regulations raise various legal issues regarding the time limits for notification, registration, and publication, the parties to whom the obligations are imposed, and the persons subject to sanctions in cases of non-compliance. This study presents a joint analysis of the aforementioned provisions, evaluating their relevance in the context of share transfers and the acquisition of shareholder status in the company. Moreover, the purpose of these provisions is examined, and potential legal issues arising under the provisions of the Trade Registry Regulation are identified, along with proposed solutions.

Keywords: Joint Stock Company, Limited Liability Company, Group of Companies, Notification Obligation, Suspension of Shareholder Rights

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, ORCID 0000-0002-7277-7631.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Özlem KARAMAN COŞGUN

E-posta/E-mail: karamancoşgun@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 13.06.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 29.06.2025

I. GENEL OLARAK

Ticaret şirketlerinden anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirkettir (TTK m. 124/2)¹. Bu şirketlerde ortaklardan ziyade sermaye ön planda olup, sırasıyla limited ve anonim şirketler uygulamada sıklıkla tercih edilen şirket tipleridir. Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız mal varlığıyla sorumlu bulunan, pay sahiplerinin ise sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumlu oldukları şirkettir (TTK m. 329). Limited şirket ise; bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşan, ortakların şirket borçlarından sorumlu olmadıkları, kural olarak sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemek ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlü oldukları şirket tipidir. (TTK m. 573/1,2). Anonim ve limited şirketlerin bu özellikleri sebebiyle çoğunluk ilkesi² kural olup, sermaye içinde çoğunluğu elinde bulunduran kişi ya da kişiler şirket içerisinde istedikleri kararların alınmasını sağlayabilme, şirket yönetimini belirleme gücünü kural olarak³ ellerinde bulundurmaktadırlar. Sermaye şirketlerinin bu özelliği sebebiyledir ki, güç kontrolünün el değiştirme ihtimali sebebiyle, kanun koyucu bazı oranlarda pay değişiklikleri bakımından bildirim yükümlülüğü getirmiştir. Bu yükümlülüğe aykırılıklar da hükümlerin amacına hizmet edecek yaptırımlara tabi tutmuştur.

Sermaye şirketlerinde belirli oranlarda pay değişikliğini bildirim, tescil ve ilan yükümlülüğüne bağlayan hükümler şu şekildedir;

- TTK m. 198/1: Bir teşebbüsün, bir sermaye şirketinin sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmibeşini, otuzüçünü, ellisini, altmışyedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olması veya paylarının bu yüzdelerin altına düşmesi.

- TTK m. 198/1: İlk ihtimalde bahsi geçen teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip bulundukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki paylarındaki değişiklikler.

- TTK m. 338/2, 574/2: Anonim ve limited şirketin tek pay sahipli olması veya tek pay sahipli şirket özelliğini kaybetmesi⁴.

1 Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6102, Kabul Tarihi: 13.01.2011, RG 14.2.2011/27846.

2 Detaylı bilgi için bkz. İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirli Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Temel Kavramlar ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013) 115 vd.; Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, *Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. II* (Adalet Yayınevi 2022) 318, 319; Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I* (15. Bası, Vedat Kitapçılık 2021) 316.

3 İlk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilmekte olup, imtiyaz kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır (TTK m. 478). Oyda imtiyaz, ancak eşit itibarı değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir (TTK m. 479).

4 TTK m. 338/2 ve 574/2 hükümlerinin lafzı, pay sahibi sayısının bire düşmesi ihtimalinde bildirim, tescil ve ilan yükümlülüklerinin söz konusu olacağını hükme bağlıyor olsa da, TTK m. 31/1 uyarınca tescil edilmiş hususlarda meydana gelen her türlü değişiklik de tescil olunacaktır.

Düzenlenen ihtimaller her ne kadar farklı hükümlerde yer alsalar da, zaman zaman birbirleri ile örtüşebilmektedirler. Örneğin TTK m. 198/1'de düzenlenen bir teşebbüsün bir sermaye şirketinin yüzde yüzünü temsil eden paylarına doğrudan sahip olması, aynı zamanda sermaye şirketinin türüne göre TTK m. 338/2 ve 574/2'de düzenlenen şirketin tek pay sahipli olması anlamına gelir. Bu durumda her iki düzenlemenin birlikte uygulanması gündeme gelecektir.

II. BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ, ŞEKLİ, TESCİL VE İLAN İLE PAYLARIN DEVRİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Yukarıda sayılan bildirim yükümlülüğünün doğduğu ihtimallerden ilki, bir teşebbüsün bir sermaye şirketinin sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak %5, %10, %20, %33, %50, %67 veya %100'ünü temsil eden miktarda payına sahip olması veya payların bu miktarın altına düşmesidir. Bu düzenlemede yer alan teşebbüs ifadesi geniş kapsamlı olup, gerçek kişileri, tüzel kişileri, tüzel kişiliği bulunmayan kişi topluluklarını kapsamaktadır⁵. Dolayısıyla hükmün kapsamı oldukça geniştir. Söz konusu ihtimal aynı zamanda yukarıda en son sırada sayılan anonim ve limited şirketin tek pay sahipli olmasını da (TTK m. 338/2, 574/2) kapsamaktadır. Her iki ihtimalde de durumun şirkete bildirim ile ticaret siciline tescil ve ilan gerekmektedir. Ancak bildirim süreleri ve yükümlülüğe aykırılığın yaptırımları farklı düzenlenmiştir. Aşağıda bildirim yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımları detaylı bir şekilde ele alınacak olmakla birlikte, burada da belirtilmelidir ki, bir sermaye şirketinin paylarının %100'üne sahip olunması ihtimalinde bildirim yükümlülüğüne aykırılık halinde hem TTK m. 338/2 ve 574/2'de hem TTK m. 198'de düzenlenen yaptırımın birlikte uygulanması gündeme gelecektir.

TTK m. 198'de pay oranı değişikliğinde bildirim yükümlülüğünün doğması için bir şirketler topluluğunun varlığı şartı aranmamış olmakla birlikte, Ticaret Sicili Yönetmeliği m. 107/2'de bildirim yükümlülüğünün ancak payları iktisap eden veya elden çıkaran teşebbüs ya da ticaret şirketinin bir şirketler topluluğuna dahil olması halinde doğacağı hükme bağlanmıştır. TTK m. 198 'Şirketler Topluluğu' başlığı altında TTK m. 195 vd. hükümlerinde yer almaktadır. Bu hükümde düzenlenen ihtimallerde şirketler topluluğunun ortaya çıkması da muhtemeldir. Ancak kamunun aydınlatılması amacını taşıyan TTK m. 198 ile, şirketler topluluğu mevcut olmasa dahi, yukarıda sıralanan maddelerin kapsamına giren bir pay oranı değişikliğinin varlığı ihtimalinde, bildirim yükümlülüğünün doğacağı, aykırılık halinde aşağıda açıklanacak yaptırımların uygulanmasının gündeme geleceği düzenlenmiştir. Nitekim yine 'Şirketler Topluluğu' başlığı altında yer alan TTK m. 197 hükmünde de sermaye şirketlerinin karşılıklı olarak birbirlerine iştirak etmeleri ihtimali düzenlenmiş, hükmün devamında karşılıklı iştirak halindeki şirketlerin aynı zamanda şirketler topluluğu yapısı içerisinde yer alabilecekleri ve bu ihtimalde bağlı şirket ve hakim şirket konumunda olabileceklerine özel olarak işaret edilmiştir. TTK m. 198 hükmünün gerekçesinde açıklanan bildirim yükümlülüğünün amacından da, şirketler topluluğu ilişkisinin varlığının aranmadığı

5 Teşebbüs kavramı için bkz. Gül Okutan Nilsson, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2009) 74 vd.; Kağan Susuz, 'Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı Bakımından Hakim Teşebbüs Kavramı' (2012) 18 (2) 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken 10-11-12 Mayıs 2012 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 269, 272 vd.

anlaşılmaktadır. Hükmün gerekçesine göre; “Bildirim yükümlülükleri, katılma ilişkilerinin, özellikle karşılıklı katılmaların açıklanması, bu yolla kamunun aydınlatılması, sermaye piyasasında şeffaflığın sağlanması ve sorumluluk hükümlerinin uygulanması yönünden ağırlık kazanır.” Bu açıklama çerçevesinde hakkında kamunun aydınlatılması hedeflenen husus sadece şirketler topluluğu ilişkisi içerisindeki pay oranı değişiklikleri değil, şirketler topluluğu söz konusu olsun veya olmasın tüm sermaye şirketleri bakımından belirli oranlardaki pay değişikliğidir. TTK m. 198 ile getirilen düzenleme bu şekilde olmasına karşın Kanun ile aranmayan bir şartın Yönetmelik ile getirilmesi doğru olmamıştır.

TTK m. 198 hükmünün gerekçesinde, hükümde sayılan katılma oranlarının azlık hakları, karşılıklı katılma sınırları, hakimiyet karanesi, önleyici azınlık ve 203 üncü maddedeki tam hakimiyet olgusu dikkate alınarak oluşturulduğu belirtilmiştir. Sayılan katılma oranları %5, %10, %20, %33, %50, %67 ve %100’dür. %5 ve %10 halka kapalı ve halka açık anonim şirketlerde azınlık sıfatına sahip olma sınırıdır. Karşılıklı katılma ise TTK m. 197’de, sermaye şirketlerinin birbirlerinin paylarının en az dörtte birine sahip bulunmaları olarak tanımlanmıştır. TTK m. 198’de %20 yani beşte bir sayılmakla birlikte, dörtte bire tekabül eden %25 sayılmamaktadır. Sermayenin dörtte biri aynı zamanda TTK m. 418 uyarınca anonim şirketlerde olağan toplantı nisabını da ifade etmekte, bu oranda paya sahip pay sahibi tek başına toplantı nisabının sağlanmasını temin edebilmekte, bu surette özellikle pay sahibi sayısının çok fazla olduğu anonim şirketlerin alacağı kararlara bir ölçüde etki edebilme imkanına sahip olma imkanını yakalayabilmektedir. Yine hakimiyet karanesi TTK m. 195/2 hükmünde bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna sahip olması olarak tanımlanmışken, TTK m. 198’de %51 yerine %50 oranı sayılmıştır. Hükmün gerekçesinde önleyici azınlık olgusunun dikkate alındığı belirtilmesine karşın, bu ifade ile hangi oranın kastedildiği, hangi kararın alınmasının önlendiği anlaşılamamaktadır⁶. TTK m. 198’de sayılan oranlar farklı açılardan değerlendirmeye tabi tutulabilecek olmakla birlikte, hükümde sınırlı sayıda sayım yapılması, söz konusu oranlara ulaşılmasına veya altına düşülmesine yol açan pay devirlerinin yaptırıma tabi tutulması, bu çalışmanın konusunun bildirim yükümlülüğü ve düzenlenen yaptırım olması sebebiyle, oranlar ile ilgili daha fazla açıklama yapılmamıştır.

TTK m. 198 sayılan oranları aşan veya bu oranların altına düşen pay devirleri ister doğrudan isterse dolaylı olarak gerçekleşmiş olsun, bildirim yükümlülüğüne tabi olacaktır. Bu çerçevede, bir teşebbüsün bahsi geçen oranların üzerine çıkan pay iktisapları dolaylı olarak, başka bir tüzel kişi veya gerçek kişiler aracılığıyla da gerçekleşmiş olsa, bildirim yükümlülüğü doğacaktır. Hükümde gerçek veya tüzel kişi yerine teşebbüs ifadesinin kullanılma sebeplerinden birisi de budur. Tüzel kişiliği bulunmayan birliktelikler de teşebbüs kavramına dahil olduklarından, birlikte hareket eden birden çok kişinin sahip oldukları payların toplamının TTK m. 198’de sayılan eşikleri aşması bildirim, tescil ve ilan yükümlülüklerinin doğmasına yol açacaktır. Örneğin (A) gerçek kişisi paylarının %100’üne sahip olduğu (B) anonim şirketi aracılığı ile dolaylı yoldan (C) limited şirketinin sermayesinin %25’ini satın aldığı anda, TTK m. 198’de sayılan eşiklerden birisine ulaşılmış olacaktır. Bu ihtimalde (A) gerçek kişisi dolaylı yoldan %25’lik eşiğe ulaştığı için bildirim yükümlülüğü altındadır. (B)

6 TTK m. 198’de sayılan oranların anlamları ile ilgili açıklama için bkz. Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II* (14. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 767.

anonim şirketi de söz konusu paylara doğrudan sahip olduğu için bildirim yükümlülüğü altındadır. İkisinden birinin (C) limited şirketine durumu bildirmiş olması, hem doğrudan hem dolaylı pay sahipliğine ilişkin bilgileri içeriyor olması şartıyla, TTK m. 198'deki bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması anlamına gelir. (C) limited şirketine yapılan bildirimde sadece (B)'nin pay sahipliği değil, (A)'nın da dolaylı yoldan %25 oranında pay sahibi olduğu bilgisinin yer alması şarttır. Bir başka ihtimalde (A) gerçek kişisi (B) ve (D) anonim şirketlerini hakimiyeti altında tutuyor olsun. (B) anonim şirketi (C) limited şirketinin sermayesinin %3'ünü temsil eden paylara sahip, (D) anonim şirketi de (C) limited şirketinin sermayesinin %2'sini temsil eden paylara sahip olsun. Bu ihtimalde (B) ve (D) anonim şirketleri bildirim yükümlülüğüne tabi değilken, (A) gerçek kişisi dolaylı yoldan (C) limited şirketinin %5 payına sahip olduğu için, bildirim yükümlülüğüne tabi olacaktır. Son ihtimalde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin yaptırımını, her ne kadar bildirim yükümlülüğü (A)'ya da ait olsa, (B) ve (D) anonim şirketlerinin mülkiyetinde bulunan paylardan kaynaklanan hakların donması olarak ortaya çıkacak, pay sahipleri sıfatıyla (B) ve (D) bu hakları kullanamayacaklardır.

TTK m. 198 doğrudan ve dolaylı pay iktisap ve devirlerini hükmün kapsamına almakla yetinmemiş, hükmün dolanılmasını engellemek maksadıyla bir düzenlemeye daha yer vermiştir. Teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri⁷ de, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip bulundukları⁸ ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak bildirimde bulunurlar. Hüküm hem bir sermaye şirketinde pay sahibi olacak teşebbüsü, hem payları iktisap olunan sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerini hedef almaktadır. Bu kişilerin kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve sayılan bu kişilerin sermayelerinin en az %20'sine sahip bulundukları ticaret şirketlerinin sahip olduğu paylar ile ilgili değişiklikler bildirim yükümlülüğünün kapsamına dahildir. TTK m. 198'de düzenlenen ilk ihtimalde belirli bir orandaki pay iktisapları veya sahip olunan payların söz konusu oranların altına düşmesi bildirimde tabi tutulmuşken, aynı hükümde düzenlenen ikinci ihtimalde herhangi bir orana yer verilmemiştir. Her iki ihtimalin de TTK m. 198/1'de düzenlenmiş olması sebebiyle %5, %10, %20, %33, %50, %67 ve %100 oranlarının yönetim kurulu ve yöneticileri hedef alan düzenleme bakımından da uygulanması düşünülebilir⁹. Ancak hükümde açıkça "...o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak bildirimde bulunurlar." ifadesinin yer alması ve hükmün amacının bildirim yükümlülüğünün dolanılmasını engellemek

7 TTK m. 198'de düzenlenen yaptırımın ağırlığı sebebiyle bildirim yükümüne tabi kişilerin çevresinin muğlaklıktan uzak, kesin şekilde belirlenmesi gerekliliği, şirketten şirkete değişebilen ve bildirimin yapılmaması durumunda genel kurul kararlarının geçerliliğini etkileyebilen bir belirsizlik durumuna yol açılmaması zorunluluğu, bu sebeple, anonim şirket yönetim kurulunun yanı sıra her türlü üst düzey yöneticinin değil, sadece kendisine yönetim yetkisi delege edilmiş kişilerin bildirim yükümü altında bulunduğu kabul edilmesinin gerekeceği hususunda bkz. Okutan Nilsson (n 5) 520.

8 Hükümde sayılan kişilerin tek başına değil, birlikte sermayelerinin %20'sine sahip bulundukları şirketlerin de bu kapsamda olduğu hususunda bkz. ibid 521. Aksi görüşte bkz. İrfan Akın, *Şirketler Topluluğu Sorumluluk Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2014) 128, dn 357.

9 Yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerin, kendilerinin ve yakın çevrelerinin sermaye şirketindeki sahip oldukları paylar ile ilgili bildirim yükümlülüğünün de söz konusu eşikleri aşan oranlardaki pay oranları bakımından söz konusu olacağı hususunda bkz. Akın (n 8) 127.

olması sebebiyle, kanaatimce bu ihtimalde hangi oranda olursa olsun, her pay değişikliğinin bildirim yükümlülüğü kapsamında olduğunun kabul edilmesi gerekecektir.

Hükmün gerekçesinde de ifade edildiği üzere, yükümlülük kapsamında bildirilmesi gereken sadece eşiği aşan paylar değil, bütün paylardır. Bu açıklamadan yola çıkarak pay iktisap eden kişinin daha önce sahip olduğu payların da bildirilmesi gerektiği neticesine ulaşılabiliirse de, hükümde amaçlanan son yapılan pay iktisabı veya pay devri ile söz konusu oranların aşıldığı ya da altına düşüldüğünün bildirilmiş olmasıdır¹⁰. Nitekim TTK m. 198 hükmünde "... durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde..." bildirme yükümlülüğü düzenlenmiştir. TTK m. 338/2 ve 574/2'de de "...durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde..." bildirilir denilmiştir. Söz konusu işlemler ile kastedilen, en son gerçekleşen pay intikalidir. Bildirilmesi istenen durum ise, maddede bahsi geçen pay oranlarının üzerine çıkılması veya altına düşülmesidir¹¹. Bu durum karşısında bildirim yükümlülüğü, son gerçekleşen pay intikali için söz konusudur. Aşağıda da açıklanacağı üzere, bu sebeple bildirim yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımı da bildirim tabi olan işleme konu paylar hakkında uygulanabilecektir. Daha önce iktisap edilmiş olan paylar bakımından yaptırım söz konusu olmayacaktır.

TTK m. 198 hükmüne göre, doğrudan veya dolaylı olarak hükümde sayılan oranları temsil eden miktarda paylara sahip olunduğu veya payların bu yüzdelere altına düştüğü durumlarda, pay oranında değişiklik olan teşebbüs, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, sermaye şirketine ve bu Kanun ile diğer kanunlarda gösterilen yetkili makamlara bildirecektir¹². Teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri de, kendilerinin ve maddede sayılan kişilerin ilgili sermaye şirketineki payları ile ilgili değişiklikleri sermaye şirketine bildireceklerdir. TTK m. 198'de sermaye şirketi dışında bildirimin yapılacağı diğer kanunlarda gösterilen yetkili makamların hangileri olduğu belirtilmemiştir. Hükmün gerekçesine göre ise bu makamlar; SPK, BDDK, RK ve Hazine gibi özel kurumlar ve hükümet kuruluşları olup¹³, bildirimi alan ilgili kurum ve kuruluş, kendi kanununa göre işlem yapacaktır¹⁴.

10 Bildirimin tüm payları kapsayacak şekilde yapılması gerektiği hususunda bkz. Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (6. Baskı, Adalet Yayınevi 2020) 176.

11 Sadece aşılacak miktarda payların değil, ulaşılan yüzdenin bildirileceği, bildirim yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımı olan donmanın edinilen veya elden çıkarılan paylar ile ilgili söz konusu olacağı hususunda bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *C. II* (n 6) 767, 768.

12 Bildirim yükümlülüğünün payı hem doğrudan iktisap eden hem elden çıkaran teşebbüse ait olduğu, birlikte bildirimde bulunmalarının da mümkün olduğu, doğrudan iktisap eden ve elden çıkaranın bildirim yapmış olması ihtimalinde payları dolaylı olarak iktisap eden ve kaybeden teşebbüsün bildirimde bulunmasına gerek bulunmadığı hususunda bkz. ibid 767. Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 107/3 hükmüne göre de, dolaylı iştirakler sebebiyle bildirim yükümlülüğünün doğması durumunda, dolaylı yoldan eşikleri aşan veya eşiklerin altına düşen tüm teşebbüs veya ticaret şirketleri için bildirim, bunlardan herhangi biri tarafından tümü için yapılabilecektir. Her birinin ayrı ayrı bildirim yapması şart değildir.

13 Okutan bildirimin yapılacağı yerlerin ilgili şirket, SPK, BDDK gibi kurum ve kuruluşlar ve ticaret sicili olduğunu belirtmiştir. Bkz. Okutan Nilsson (n 5) 517. TTK m. 198 bildirim yükümlülüğünden ayrı olarak tescil ve ilan yükümlülüğünü de düzenlediğinden, kanaatimce ticaret siciline bildirim yapılmasından bahsetmek mümkün değildir. Ticaret siciline tescil, tescili talep etmeye yetkili ilgililer tarafından yapılacak tescil talebi ile gerçekleştirilecektir.

14 SPK tarafından çıkarılan II-15.1 sayılı Özel Durumlar Tebliği m. 12 'Sermaye yapısına ve yönetim kontrolüne ilişkin değişiklikler' başlığını taşımaktadır. Bu maddeye göre;
“(1) Açıklama yükümlülüğü;

Hüküm bildirimin şirkete yapılacağını bildirmiştir. Şirket içerisinde bildirim alacak olan organ yönetim kurulu'dur (TTK m. 374). Sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri tarafından yapılacak bildirim bakımından ise, bu bildirimin kime yapılacağı sorusu ortaya çıkmaktadır. Şayet birden çok yönetim kurulu üyesi veya yönetici bulunuyor ise, bildirim yapan yönetici dışında kalan diğer yöneticilere bildirimin yöneltilmesi gerektiği söylenebilir. Şayet tek bir yönetici bulunuyor ise, bu durumda bildirimin muhatabının yine kendisi olması durumu ile karşılaşılacaktır. Son ihtimalde ayrıca bir bildirim aranmasına gerek olmayıp¹⁵, tescil ve ilan yükümlülüklerinin bu kişi tarafından yerine getirilmesi ile pay sahiplerinin ve kamunun durumdan bilgi sahibi olması sağlanmış olur.

Anonim ve limited şirketin tek pay sahipli olması ihtimalini düzenleyen TTK m. 338 ve 574 hükümlerine göre ise, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde durum yönetim kuruluna/müdürlere yazılı olarak bildirilecektir¹⁶. Bildirimin kim tarafından yapılacağı ile ilgili bir düzenleme TTK'da bulunmamaktadır. Bu sebeple bildirim tek pay sahibi tarafından yapılabileceği gibi, payını devreden tarafından da pay devrinin bildirilmesi şeklinde yapılabilir. Yönetim kurulu bildirim aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirir.

TTK m. 198 ve 338 ile 574 hükümlerine göre bildirim yazılı olarak yapılacaktır. Bildirimi alan sermaye şirketi durumu ticaret siciline tescil ve ilan ettirecektir.

TTK m. 198'de tescil ve ilan bakımından özel bir süre düzenlenmemiştir. TTK m. 30 hükmüne göre Kanunda aksine hüküm olmadıkça tescili isteme süresi on beş gün, ticaret sicili müdürlüğünün yetki çevresi dışında oturanlar için bir aydır. Ancak Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 107/5 hükmü, TTK m. 198

- a) Bir gerçek veya tüzel kişinin ya da bu gerçek veya tüzel kişi ile birlikte hareket eden diğer gerçek veya tüzel kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak payları borsada işlem gören bir ihraççının sermayesindeki payının veya toplam oy haklarının %5, %10, %15, %20, %25, %33, %50, %67 veya %95 ine ulaşması veya söz konusu oranların altına düşmesi halinde bu kişiler tarafından,
 - b) Bir kurucuya ait yatırım fonlarının doğrudan veya dolaylı olarak ihraççının sermayesindeki payının veya toplam oy haklarının %5, %10, %15, %20, %25, %33, %50, %67 veya %95 ine ulaşması veya söz konusu oranların altına düşmesi halinde kurucu tarafından, yerine getirilir.
 - (2) Sermaye piyasası araçları halka arz edilmesi suretiyle borsada işlem gören halka açık olmayan ortaklıkların sermaye yapısına ve yönetim kontrolüne ilişkin açıklamalarda, birinci fıkranın (a) bendinde sayılan oranlardan sadece %25, %50 ve %67 oranları esas alınır.
 - (3) ...
 - (4) Bir gerçek veya tüzel kişinin doğrudan, payları borsada işlem gören bir ihraççının sermayesindeki, payının %5, %10, %15, %20, %25, %33, %50, %67 veya %95'ine ulaşması veya söz konusu oranların altına düşmesi halinde bu kişiler tarafından yapılması gereken açıklama MKK tarafından yapılır. Birlikte hareket ile veya dolaylı olarak veya oy haklarına bağlı olarak bu fıkra da belirtilen oranlara ulaşılması veya oranların altına düşülmesi halinde açıklama yükümlülüğü ilgili gerçek veya tüzel kişi ya da bu gerçek veya tüzel kişi ile birlikte hareket eden diğer gerçek veya tüzel kişiye aittir.”
- Açıklama yükümlülüğünün kapsamı ise Tebliğ m. 15'de çok detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.
- Bankacılık Kanunu m. 18/1 hükmüne göre ise; “Bir kişinin, bir bankada doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuzüç veya yüzde ellisini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların, bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurulun iznine tâbidir.”

15 Oruç Hami Şener, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2017) 25, 26.

16 Tek pay sahibinin aynı zamanda müdür olması ihtimalinde bildirim gerek olmadığı, dolayısıyla 7 günlük bildirim süresinin dolmasının tescil ve ilan için beklenmeyeceği hususunda bkz. ibid 26.

hükümünün aksine tescili talep süresini özel olarak düzenlemiştir. Buna göre; bildirim yükümlülüğü bildirim konu işlemin tamamlanmasını müteakip on gün içinde yapılacak, bildirimleri alan sermaye şirketleri ise bu bildirimleri, bildirim alındığı tarihten itibaren on gün içinde tescil ve ilan ettirecektir. TTK m. 338 ve 574’de düzenlenen şirketin tek pay sahipli olması ihtimalinde ise, tescil ve ilanın bildirim alındığı tarihten itibaren yedi gün içinde yapılması gerektiği özel olarak düzenlenmiştir. Bu süreler içinde ilgili müdürlüğe tescil ve ilan talebiyle müracaat edilmiş olması yeterlidir. Söz konusu süreler düzen hükmü olup, bu sürelerin geçirilmiş olması bildirim geçersizliğine yol açmayacaktır. Sürelerin geçmesinden sonra tescil talebinde bulunulması durumunda, sicil müdürlüğü süreler geçmiş olmasına rağmen durumu tescil ve ilan edecektir. Şirketin tek pay sahipli olması ihtimalinde bu durumun yanı sıra, tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir.

TTK m. 198’de düzenlenen pay oranı değişikliklerinde, şirket denetime tabi ise, durum şirketin internet sitesinde de ilan edilecektir. Pay oranındaki bu değişiklikler şirket yöneticileri tarafından yıllık faaliyet raporunda ve denetçiler tarafından da denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanacaktır.

Anonim şirketlerde payın iradi devrinin tabi olduğu şekil, hisse senedinin bastırılmış olup olmamasına, şayet bastırılmışsa hisse senedinin türüne göre değişmektedir¹⁷. Anonim ve limited şirket payları iradi olarak devrolunabileceği gibi, miras, eşler arası mal rejimi hükümleri ve cebri icra yoluyla da intikal edebilir¹⁸. Anonim şirketlerde pay hangi yolla intikal ederse etsin, intikalın şirkete bildirilmesi hakların kullanılabilmesi bakımından bir zorunluluktur. Nitekim şirketle ilişkilerde, nama yazılı paylar ile senede bağlanmamış paylar bakımından sadece pay defterinde kayıtlı bulunan kimse pay sahibi olarak kabul edilecektir (TTK m. 499/4). Hamiline yazılı pay senetlerinin devri ise, şirket ve üçüncü kişiler hakkında ancak payı devralanın Merkezi Kayıt Kuruluşu’na yapacağı bildirimle hüküm ifade edecektir (TTK m. 489/1). Limited şirketler bakımından ise, pay devir sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce onaylanması gerekmekte, kural olarak devir ortaklar genel kurulunun onayı ile geçerli olmaktadır (TTK m. 595/1,2). Limited şirketlerde payın intikali anonim şirketlerden farklı olarak ticaret siciline tescil ve ilan da edilmektedir (TTK m. 598). Limited şirket payının, miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla geçmesi hâllerinde ise, genel kurulun onayına gerek olmaksızın tüm haklar ve borçlar esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçecek, şirketin intikali reddetmesi için öngörülen üç aylık süre iktisabın şirket tarafından öğrenilmesinden itibaren başlayacak olmakla birlikte, iktisap eden redde

17 Henüz hisse senedi bastırılmamışsa, anonim şirket payı alacağın temlikî hükümlerine göre adi yazılı şekilde düzenlenecek sözleşme ile devredilebilecektir. Anonim şirketlerde payı temsil etmek üzere hamiline ve nama yazılı hisse senedi bastırılabilir. Hamiline yazılı hisse senedi bastırılmışsa, zilyetliğin nakli ile payın mülkiyeti devredilebilecektir (TTK m. 489). Nama yazılı hisse senedi bastırılmışsa, ciro edilmiş senedin zilyetliğinin nakli suretiyle payın devri gerçekleştirilecektir (TTK m. 490/2). Payın devri açıklanan şekil şartlarına tabi olmakla birlikte, payın devrinin şirkete karşı hüküm ifade edebilmesi, dolayısıyla payı devralanın bu sıfatla pay sahipliğinden kaynaklanan hakları kullanabilmesi için ilave birtakım şartların gerçekleştirilmesi gerekir. Detaylı bilgi için bkz. Ali Murat Sevi, *Anonim Ortaklıkta Payın Devri* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2014) 179 vd.

18 Detaylı bilgi için bkz. Özlem Karaman Coşgun, ‘Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Sahipliği Hakkının Miras Yoluyla İntikali’ iç Sibel Özel, Hatice Selin Pürselim Arning, Özlem Karaman Coşgun ve Hanife Doğrusöz Koşut (edr.) *Özel Hukukun Güncel Sorunları ve Anayasa’nın Özel Hukuka Etkileri C. 1* (On İki Levha Yayıncılık 2022) 453 vd.

kadar geçen sürede pay sahipliği haklarını kullanabilecektir (TTK m. 596). Tüm bu düzenlemeler bize, anonim ve limited şirketlerde pay hangi yolla intikal ederse etsin, intikalin şirkete bildirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu sebeple TTK m. 198, 338, 574 hükümlerinde bildirim yükümlülüğünün düzenlenmesine gerek olmadığı düşünülebilir. Ancak payın intikalinde bazı durumlarda şirkete bildirim olmasa dahi pay sahipliğinden kaynaklanan hakların devralan tarafından kullanılabilmesi ve TTK m. 198, 338 ile 574 hükümlerinde düzenlenen bildirim yükümlülüğünün içeriği ve amacı dikkate alındığında, bu kanaate ulaşmanın yanlış olacağı neticesine ulaşılmaktadır. TTK m. 198, 338 ve 574’de düzenlenen bildirim yükümlülüğünün amacı; payın devralındığının şirkete bildirilmesi değil, sermaye şirketinde belirli oranlarda pay sahibi olunduğunun veya sahip olunan payların belirli oranların altına düştüğünün kamuya açıklanmasıdır. Şirket pay defterindeki kayıtların düzeltilmesi ve şirkete karşı pay sahipliği sıfatının kazanılması değil kamunun aydınlatılmasıdır. Bu sebeplerle, devralanın pay devraldığını şirkete bildirilmesi, TTK m. 198, 338 ve 574 anlamında bildirim yapıldığı anlamına gelmeyecektir. Bildirim yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği hususunda, söz konusu düzenlemelerin amacına uygun içerikte bir bildirimin yapılıp yapılmadığı araştırılacaktır. Aynı durum, limited şirket payının devrinin ticaret siciline tescili bakımından da geçerlidir. Sadece pay sahipliğindeki değişiklik değil, sahip olunan pay oranındaki değişiklik ile şirketin tek pay sahipli olması ihtimalinde bu durum, tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilecektir. Bu sebeple payın devrinin tescili, TTK m. 198 ve 574 hükümlerindeki tescilin yapıldığı neticesine ulaşılması bakımından yeterli olmayacaktır. TTK m. 198’in gerekçesinde de bildirim anının belirlenmesinde payların hukuken iktisabının esas alınacağı, bildirim yükümünün doğması için şirkete karşı paysahipliği sıfatının kazanılmış olmasına gerek olmadığı belirtilmiştir. Hukuken payın iktisap edilmiş olması bildirim yükümlülüğünün doğması açısından yeterlidir. Bu şekilde pay sahipliği sıfatının kazanılması için yapılması gereken bildirim ile TTK m. 198 çerçevesinde yapılması gereken bildirim birbirinden ayrılmıştır.

III. BİLDİRİM, TESCİL VE İLAN YÜKÜMLÜLÜKLERİNE AYKIRILIĞIN YAPTIRIMI

Sermaye şirketlerinde bir teşebbüsün pay oranının TTK m. 198’de sayılan oranlara ulaşmasının veya bu oranların altına düşmesinin bildirilmesi ile tescil ve ilanı yükümlülüklerine aykırılığın yaptırımı, hükmün ikinci fıkrasında özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre; bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği sürece, ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donacaktır¹⁹.

19 Pay sahipliğinden kaynaklanan hakların donmasının iktisap anından itibaren bildirimin yapıldığı ana kadar süreceği, on günlük bildirim süresi dolmamış olsa dahi söz konusu hakların kullanılamayacağı hususunda bkz. Okutan Nilsson (n 5) 527. TSY m. 107 f. 6 hükmünde ‘öngörülen sürede ilgili müdürlüğe başvuru yapılmadığı takdirde’ donma yaptırımının uygulanacağını hükme bağlanması sebebiyle, bildirim ve tescil-ilan işlemlerinin yirmi günlük süre içerisinde yapılmaması durumunda hakların donmasının söz konusu olacağı, pay devir işleminin tamamlanmasından itibaren geçecek yirmi günlük sürede ilgili paylara ait oyların kullanılabileceği, bildirimin yapılmaması halinde donma yaptırımının toplam sürenin sonundan itibaren başlayacağı, bu sürenin ise on gün değil pay devir işleminin tamamlanmasından itibaren yirmi gün olduğu, söz konusu yirmi günlük sürede yapılan bir genel kurulda kullanılan oyların geçerli olduğu hususunda bkz. Gül Okutan Nilsson ve Veliye Yanlı, ‘Türk Ticaret Kanunu’nun 198. Maddesi Uyarınca Bildirim Yapılmamasının Anonim Şirketteki Oy Haklarına Etkisi’ *Prof.Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan* (On İki Levha Yayıncılık 2017) 777. Bildirim, tescil ve ilanın yapılacağı on günlük kanuni süre içinde hakların donmayacağı,

Bildirim yükümlülüğü gecikmeli de olsa yerine getirildiğinde, hakların donmasına ilişkin yaptırım ortadan kalkacak, ilgili paylardan doğan tüm haklar kullanılabilir olacaktır²⁰. Hükümde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesine dair diğer hukuki sonuçlara ilişkin hükümler saklı tutulmuştur²¹. Tek pay sahipli anonim şirkete ilişkin TTK m. 338/2'de ise bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüklerine aykırılığın yaptırımı tazminat sorumluluğu olarak düzenlenmiştir. Doğacak zarardan, bildirimde bulunmayan pay sahibi ile tescil ve ilan yaptırmayan yönetim kurulu sorumlu olacaktır. Tek pay sahipli limited şirketler bakımından TTK m. 574/2'de de benzer bir hüküm bulunmakla birlikte, hükmün lafzı yanlış anlamaya sebep olacak şekilde kaleme alınmıştır. Her ne kadar tazminat sorumluluğu sadece müdürlerin tescil ve ilan yükümlülüğüne bağlanan bir yatırım olarak kaleme alınmış olsa da, ortağın bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi ihtimalinde bu sebeple doğan zararın tazmini için ortağa karşı da dava açılabilecektir²².

Tek pay sahipli anonim ve limited şirketler bakımından bildirim, tescil ve ilan yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımı sadece tazminat sorumluluğu olarak düzenlenmiş olsa da, bir sermaye şirketinin sermayesinin %100'ünü temsil eden miktarda payına sahip olmak TTK m. 198 kapsamında da bildirim, tescil ve ilan yükümlülüğüne sebep olan ihtimallerden birisidir. Bu sebeple, TTK m. 338 ve 574'de düzenlenen bildirim, tescil ve ilan yükümlülüklerine aykırılık tazminat sorumluluğunun yanısıra TTK m. 198 uyarınca pay sahipliğinden kaynaklanan hakların donmasına da yol açacaktır.

Aşağıda pay sahipliğinden doğan hakların donması ile ilgili dikkat çeken ve önem taşıyan hususlar açıklanacaktır. Ancak yaptırım ile ilgili açıklamalara geçmeden önce, hakların donmasının söz konusu olacağı paylar ile ilgili olarak yukarıda da yer verilen bir örneğe burada da dikkat çekmekte fayda vardır. Bir (A) gerçek kişisi (B) ve (D) anonim şirketlerini hakimiyeti altında tutuyor olsun. (B) anonim şirketi (C) limited şirketinin sermayesinin %3'ünü temsil eden paylara sahip, (D) anonim şirketi de (C) limited şirketinin sermayesinin %2'sini temsil eden paylara sahip olsun. Bu ihtimalde (B) ve (D) anonim şirketleri TTK m. 198 çerçevesinde bildirim yükümlülüğüne tabi değilken, (A) gerçek kişisi dolaylı yoldan (C) limited şirketinin %5 payına sahip olduğu için bildirim yükümlülüğüne tabidir. Bu ihtimalde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin yaptırımı, her ne kadar yükümlülük (A)'ya ait olsa da, (B) ve (D) anonim şirketlerinin mülkiyetinde bulunan paylardan kaynaklanan hakların kullanılamaması olarak ortaya çıkacaktır. Şayet (B) anonim şirketi

süresinde bildirim yapılmasına karşın bu sürede tescil ve ilan gerçekleştirilmemişse donma yaptırımının doğacağı hususunda bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, C. II (n 6) 768.

20 Abuzer Kendigelen, *Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (2. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2012) 178.

21 Bankacılık Kanunu m. 18 hükmüne göre; "Bir kişinin, bir bankada doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuzüç veya yüzde ellisini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların, bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurulun iznine tâbidir.

...

Kurulun izni olmadan payların devredilmesi hâlinde, bu paylara ait temettü hariç ortaklık hakları Fon tarafından kullanılır."

22 Nitekim TTK m. 338/2'nin gerekçesinde, hükmün işlem ve hukuk güvenliği ile şeffaflık ilkelerinin gereği olarak öngörüldüğü ve TTK m. 574 ile koşut olduğu ifade edilmiştir. TTK m. 574 hükmünün gerekçesinde de; bu durumunun üçüncü kişiye tanıtılması, tek kişilik şirket konumunun belirginleştirilmesi ve şeffaflık gereği durumun tescil ve ilan ettirilmesi yükümlünün getirildiği ifade edilmiştir.

(C) limited şirketinde halihazırda pay sahibi iken, daha sonraki bir tarihte (D) anonim şirketi (C) limited şirketinin paylarını satın almışsa, yaptırım %5'lik eşiğe ulaşılmasına yol açan son işleme konu paylar üzerinde doğacak, (D) anonim şirketine ait %2'lik paylardan kaynaklanan haklar kullanılamayacaktır. (A) tarafından gerekli bildirim yapılınca ve tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilinceye kadar söz konusu payların sahibi genel kurul toplantılarına katılamayacak, oy kullanamayacak, bilgi alma hakkından yararlanamayacak, iptal davası açamayacak²³, kısacası pay sahipliğinden kaynaklanan tüm haklar donacaktır.

TTK m. 198'de düzenlenen yaptırım bakımından ilk dikkat çeken husus, pay sahipliği sıfatının ve pay sahipliğinden kaynaklanan hakların devralana geçişi bakımından bir düzenlemenin getirilmiyor olmasıdır. Yukarıda da açıklandığı üzere, şirkete karşı pay sahipliği sıfatının kazanılabilmesi²⁴ için yapılması gereken bildirim ile TTK m. 198'de düzenlenen bildirim yükümlülükleri birbirinden farklıdır. Şirkete karşı pay sahibi sıfatı kazanılmış olsun ya da olmasın, TTK m. 198'de düzenlenen bildirim yükümlülüğü yerine getirilmemişse, oy hakkı dahil olmak üzere paydan kaynaklanan tüm haklar donacaktır.

Hükmün metninde ikinci dikkat çeken husus, Kanunun diğer hükümlerinde olduğunun aksine bedelsiz payları edinme hakkının hariç tutulmamış olması, 'ilgili paylara ait oy hakkı dahil diğer haklar'ın donacağına düzenlenmiş olmasıdır. Pay sahipliği haklarının donmasının düzenlendiği diğer iki hüküm olan karşılıklı iştirake ilişkin TTK m. 201'de ve şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin TTK m. 389'da ise bedelsiz payları edinme hakkının donmayacağı açıkça düzenlenmiştir. Hükmün gerekçesinde ise madde lafzından farklı bir açıklama yer almaktadır; "Bildirmemenin sonucu, oy hakkının kullanılmamasıdır. Aksi halde, kullanılan oy geçersiz olur. Kararın geçerliliğini sürdürüp sürdürmeyeceği geçersiz oyların karar nisabını etkileyip etkilememesine bağlıdır." Gerekçeye karşın, maddenin açık hükmü karşısında, sadece oy hakkının değil, diğer tüm pay sahipliği haklarının bildirim yükümlülüğü yerine getirilinceye kadar donduğunu kabul mecburiyeti vardır²⁵. Bedelsiz paylar bakımından ise, kanaatimce pay sahibinin bu paylara ilişkin hakkının niteliği dikkate alınarak farklı bir yorum yapılmalıdır. Bedelsiz pay alma hakkı pay sahibinin vazgeçilemez haklarındadır. İç kaynaklardan sermaye artırımı neticesinde ortaya çıkan bedelsiz paylar, sermaye artırımının tescili ile o anda mevcut pay sahipleri tarafından mevcut paylarının sermayeye oranına göre kendiliğinden iktisap edilir. Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılamaz, sınırlandırılmaz, bu haktan vazgeçilemez (TTK m. 462/3). Bu özelliği sebebiyle, TTK m. 198'de düzenlenen bildirim yükümlülüğü yerine getirilinceye kadar geçen süreçte gerçekleşecek iç kaynaklardan sermaye artırımında, bildirim yükümlülüğüne konu paylara isabet eden bedelsiz paylar da devralan tarafından iktisap edilir²⁶. Ancak tıpkı bildirim yükümlülüğüne konu paylar gibi bu paylardan kaynaklanan tüm pay sahipliği hakları da bildirim yükümlülüğü yerine getirilinceye kadar donar.

23 Bildirim yükümlülüğü yerine getirilmesine rağmen şirketin ticaret siciline tescili yaptırmaması ihtimalinde, bu sebeple genel kurula katılamayan pay sahibinin "genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini" ileri sürerek TTK m. 446 f. 1-b uyarınca iptal davası açabileceği hususunda bkz. Okutan Nilsson ve Yanlı (n 19) 786.

24 Detaylı bilgi için bkz. Murat Yusuf Akın, *Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler* (Vedat Kitapçılık 2014) 181 vd.

25 Oy hakkı dışındaki hakların donmasını haklı kılan bir gerekçenin bulunmadığı, hükmün bu hali ile uygulanmasının gereksiz bazı hak kayıplarına yol açacağı hususunda bkz. Kendigelen (n 20) 179.

26 Aynı yönde bkz. Okutan Nilsson (n 5) 529.

Bedelsiz pay alma hakkının hukuki niteliğinden yola çıkarak neticeye ulaşmak mümkün olmakla birlikte, diğer pay sahipliği hakları bakımından net bir sonuca ulaşmak kolay olmayacaktır²⁷. Örneğin iptal davası açma hakkı bakımından, dava açma süresi içerisinde bildirim yükümlülüğü yerine getirilirse, dava açabilecek pay sahiplerine ilişkin yasal düzenlemeler de dikkate alınarak bir sonuca ulaşılabilecektir. Ancak hakların donması sebebiyle iptal davası açma süresinin uzatılması söz konusu değildir. Dağıtılmasına karar verilen kara iştirak bakımından, dağıtım tarihine kadar bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması ihtimalinde, pay sahibi sahip olduğu toplam pay oranında dağıtılacak kara iştirak edilebilecektir²⁸. Bildirim yükümlülüğünün dağıtım tarihinden daha sonra yerine getirilmesi ihtimalinde ise, pay sahipliği hakları donan paylara isabet eden kar paylarının ne olacağı sorunu ortaya çıkacaktır²⁹. Kanaatimce, pay sahipliği haklarının belli bir süre ile sona ermesi veya doğmaması değil, bildirim yükümlülüğü yerine getirilene ve dolayısıyla kamu aydınlatılınca kadar söz konusu hakların kullanılmasının engellenmesi ve bu suretle pay sahibini bildirim yapmaya zorlamak amaçlandığından, kar payı talep etme hakkının doğmadığından bahsedilemeyecektir. Nitekim her ne kadar her yıl kar dağıtımı zorunlu olmasa da, pay sahibinin kar payı alma hakkı da özü itibarıyla vazgeçilemez haklardandır. TTK m. 198'deki yükümlülük yerine getirilmeye kadar pay sahibi kar payı talep hakkını kullanamayacak, yükümlülüğün yerine getirilmesinden sonra pay sahibi ilgili paylara isabet eden kar paylarının kendisine ödenmesini talep edebilecektir³⁰.

TTK m. 198'de düzenlenen bildirim yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımı bakımından önem taşıyan bir diğer husus, donma yaptırımının hangi paylar için söz konusu olacağıdır. Her ne kadar hükümde açıkça ifade edilmemiş olsa da, bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen pay sahibinin sahip olduğu tüm paylardan kaynaklanan hakların donacağına kabulü mümkün değildir. TTK m. 198'de sayılan eşikleri aşan paylar bakımından donmanın söz konusu olacağını kabul etmek de kanaatimce mümkün değildir. Gerek hükmün amacı, gerek lafzı bu iki yorumun da kabulünü desteklememektedir. Kanaatimce donma yaptırımının uygulanacağı paylar, sadece bildirim tabi olan en son iktisap edilen paylardır. Nitekim TTK m. 198/1'de '...teşebbüs, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde...' bildirir ifadesi yer almakta, bildirimin konusunun eşiklerin

- 27 Bildirim yükümlülüğü henüz yerine getirilmemiş paylara tanınmış imtiyazları etkileyen bir esas sözleşme değişikliğinin yapılması ihtimalinde toplanacak İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurul Toplantısının yalnızca donmuş olan payların haklarının ihlaliyle ilgili özel bir genel kurul olması sebebiyle, bu toplantıda kanunda öngörülen oranlarda devralınan veya devredilen paylara ilişkin donmanın söz konusu olmayacağı hususunda bkz. Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. I (4. Baskı, Adalet Yayınevi 2022) 551, dn 131.
- 28 Halka açık şirketler bakımından SPK m. 19/3'de açık hüküm bulunmaktadır; "Halka açık ortaklıklarda kâr payı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunların ihrac ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın eşit olarak dağıtılır"
- 29 Alman hukukunda hükmün ilk halinde, bildirim yükümlülüğüne aykırılık durumunda paya bağlı hakların "kullanılmayacağı" (nicht ausüben) ifadesi kullanılmış iken, kâr payı hakkı bakımından düzenlemenin farklı yorumlara dayanak olması sebebiyle kanun maddesinde değişiklik yapıldığı, hakların bildirim yapılmadığı sürece "var olmadığı" (nicht bestehen) ifadesinin benimsendiği, hakların "var olmayacağı" ifadesinin benimsenmesi sebebiyle geriye dönük olarak kâr payı talep hakkının da bulunmadığının kabul edildiği hususunda bkz. Okutan Nilsson ve Yanlı (n 19) 775.
- 30 Farklı yönde, kar payının genel kurul kararı ile talep edilebilir hale gelen bir alacak hakkı olması gerekçesiyle, genel kurul kararının alındığı tarihe kadar gereken bildirimin yapılması suretiyle donmaya yol açan sebep ortadan kaldırılmışsa, ilgili bilanço yılı için herhangi bir kesinti yapılmadan karın ödenmesinin gerekeceği, aksi halde ilgili paylara düşen karın ödenmemesi gerektiği ve ilgili paylar yokmuşçasına dağıtım yapılması gerektiği, aksi halde hükmün caydırıcılığının olmayacağı ve hakların donmasından değil ertelenmesinden bahsedilmesi gerekeceği hususunda bkz. Okutan Nilsson (n 5) 528, 529. Karşılıklı iştirak bakımından aksi görüş için bkz. Akın (n 8) 86, 87.

aşılmasına yol açan en son işlem olduğuna işaret edilmektedir. Yine TTK m. 198/1’de yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında açıklanması ve şirket internet sitesinde ilan edilmesi istenen husus; eşiklerin aşılmasına yol açan kazanma veya elden çıkarma olarak belirtilmiştir. Donma yaptırımının düzenlendiği TTK m. 198/2’de ise, bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği sürece, ‘ilgili paylara’ ait hakların donacağı belirtilmiş, donmanın sadece ‘ilgili paylar’ ile sınırlı olacağı, pay sahibinin tüm paylarına sirayet etmeyeceği bu vesile ile açıklanmıştır. Nitekim gerekçede de açıklandığı üzere hükmün amacı, eşiklerin aşıldığı veya eşiklerin altına inildiği hususunda kamunun aydınlatılması olup, kamuya gerekli bilgi verilmediği sürece, eşiklerin aşılmasına veya eşiklerin altına düşülmesine yol açan son yapılan kazanma veya elden çıkarmaya konu paylardan kaynaklanan hakların kullanılmasının engellenmesi hükmün amacı ile uyumludur. Bu hususta konunun daha fazla açıklığa kavuşturulması bakımından yukarıda yer verilen örneğe bakılabilir. Vardığımız bu sonucu, TTK m. 201 düzenlemesi de desteklemektedir. TTK m. 201’de kanun koyucu iştirak konusu payların tamamı üzerinde yaptırımın uygulanmasını amaçladığından, bu husus açıkça düzenlemiş, “...karşılıklı iştirak konumuna bilerek giren diğer bir sermaye şirketi, iştirak konusu olan paylardan doğan toplam oylarıyla diğer pay sahipliği haklarının sadece dörtte birini kullanabilir...” hükmüne yer vermiştir.

Pay sahipliğinden kaynaklanan hakların donması yaptırımı bakımından hükmün eleştirilmesi gereken yanlarından birisi, TTK m. 198’de düzenlenen eşiklerin altına inilmesi ihtimali ile ilgilidir. Bu ihtimalde bildirim yükümlülüğü, sermaye şirketinde sahip olduğu payların tamamının veya bir kısmının mülkiyetini devrederek hükümde sayılan eşiklerin altına düşen pay sahibine aittir. Söz konusu payları devralan ise, hükümde sayılan eşikleri aşmıyor ise, bildirim yükümlülüğüne tabi olmayacaktır. Buna karşın, devreden eşiklerin altına indiğine ilişkin bildirim yükümlülüğünü yerine getirmesine ve hatta durum ticaret siciline tescil ve ilan edilene kadar, herhangi bir yükümlüğe tabi olmayan devralan yaptırımı tabi tutulmaktadır. Kural olarak herhangi bir bildirim yükümlülüğü olmayan devralan, devreden yükümlülüğünü yerine getirmemesi sebebiyle devir işlemine konu paylardan kaynaklanan hakları kullanamama durumuyla karşı karşıya kalacaktır. Doktrinde Okutan tarafından, payların elden çıkarılmasının söz konusu olduğu bu durumlarda iktisap eden açısından ayrıca bildirim yükümlülüğü doğmamışsa, hakların donması yaptırımının caydırıcı bir sonucunun olmayacağı belirtilerek hüküm eleştirilmiştir³¹. Ancak TTK m. 198 hükmünde hakların donması yaptırımının sadece devralan bakımından uygulanacağından bahsedilmemesi, “bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği sürece, ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donar” ifadesine yer verilmesi karşısında, hükmün caydırıcılığının bulunmamasından da öte amacı aşan mağduriyetlere yol açacağını vurgulayarak belirtmek önemlidir.

TTK m. 198’de düzenlenen yaptırım bakımından son olarak eleştirilmesi gereken husus, pay sahipliği haklarının donmasına ilişkin yaptırımın sadece bildirim yükümlülüğüne aykırılık halinde değil, tescil ve ilan yükümlülüğüne aykırılık halinde de uygulanacak olmasıdır. TTK m. 28 hükmüne göre; Ticaret Siciline tescil talebi ilgililer, temsilcileri veya hukuki halefleri tarafından yapılacaktır. Ticaret Sicili Yönetmeliği m. 22/1 hükmünde de aynı hususa işaret edildikten sonra; tacirin tüzel kişi olması

31 Okutan Nilsson (n 5) 528.

halinde ilgililerin onun yetkili organları veya yetkili temsilcileri olduğu belirtilmiştir. Hükmün devamında ilgililerin kimler olduğu ile ilgili özellik arz eden durumlar her bir işlem bakımından ayrı ayrı sayılmış, ancak TTK m. 198 çerçevesinde yapılacak tescil ile ilgili özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir³². Bu çerçevede değerlendirme yapıldığında; TTK m. 198 kapsamına giren bir pay sahipliği oranı değişikliği meydana geldiğinde, ilgili pay sahibi sadece şirkete bildirim yapmakla yetinecek, ticaret siciline tescil ise şirketin yetkili organları veya yetkili temsilcileri tarafından talep edilebilecektir. Değişikliği zamanında şirkete bildiren pay sahibi, şirket organlarının veya yetkili temsilcilerinin ticaret siciline tescil bildirimini süresinde yapmaması, hatta tescil ve ilan talebi için sürenin son gününün beklenmesi sebebiyle, bildirim konu paylardan kaynaklanan haklarını kullanamayacaktır. Bu durum özellikle bildirim sürecinde kritik kararların alınacağı şirketlerde ciddi suistimallere yol açabilir.

TTK m. 198'de düzenlenen eşiklerin altına düşülmesine yol açan pay devirlerinde söz konusu keyfi uygulama daha da büyük haksızlıklara yol açacaktır. Örneğin bir sermaye şirketinin sermayesinin %67'sine sahip olan bir pay sahibi sahip olduğu payların %18'ini diğer bir ortağa veya üçüncü bir kişiye devrettiğinde, bildirim yükümlülüğünü zamanında yerine getirmeyerek, devrettiği şirketin %18 payından kaynaklanan hakların donmasına sebep olabilecek, bu surette toplanacak bir genel kurulda toplantı ve karar nisapları üzerinde etki edebilecektir. %18 payını devreden pay sahibi bildirim yükümlülüğünü yerine getirmiş olsa bile, şirketin yetkili organları veya yetkili temsilcileri ticaret siciline tescil ve ilan yükümlülüklerini yerine getirmekte gecikerek, yine benzer bir etkinin doğmasına ve payı devralan üçüncü kişinin haklarını kullanamamasına yol açabileceklerdir. Tüm bu ihtimallerde pay sahipliğinden kaynaklanan bütün haklar donduğundan, alınan genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılması da mümkün olmayacaktır. Bu durumda payı devralan kişinin elindeki tek imkan, TTK m. 33 çerçevesinde ticaret sicil müdürünü tescile davet kurumunu işletmesi hususunda harekete geçirmek olup, bu süreç de zaman alacağından hak kayıplarının önüne geçmek her zaman mümkün olmayacaktır. Tüm bu sebeplerle, doğabilecek hak kayıplarının önüne geçmek adına TTK m. 198'de değişiklik yapılması, pay sahipliği haklarının donması yaptırımının sadece bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda bildirim yükümlüsüne uygulanacağını hükme bağlanması kamunun aydınlatılması bakımından tescil ve ilanın olmazsa olmaz olduğu düşünülüyorsa şayet, bu durumda da payı devralan veya devredenden herhangi birinin ticaret siciline tescil ve ilan için başvurabilecek ilgililerden olduğuna ilişkin bir hükmün maddeye eklenmesi şarttır.

32 Teşebbüsün bildirim yükümünü yerine getirmesine rağmen, sermaye şirketinin tescil ve ilanı süresinde yapmaması ihtimalinde ilgili teşebbüsün de ticaret siciline bizzat başvurabileceği ve tescil ile ilanın yapılmasını isteyebileceği, ilgili olduğu kabul edilecek kişinin payı iktisap eden veya devreden teşebbüs olduğu, zira tescilin yapıp yapılmamasından doğrudan onun hukuki durumunun etkileneceği, tescili talep görevinin şirkete verilme sebebinin pay devirleri ile ilgili birden fazla bildirim olma ihtimalini engellemek, tek elden topluca ticaret siciline bildirimini sağlamak olduğu, şirketin tescil ve ilanı bildirimde bulunanlar hesabına yapan bir aracı konumunda bulunduğu, bu sebeple şirketin bu görevi ihmal etmesi durumunda bundan etkilenecek teşebbüsün de tescili talep edebilmesinin gerektiği görüşü için bkz. Okutan Nilsson ve Yanlı (n 19) 784, 785.

IV. SONUÇ

Konu ile ilgili yapılan açıklamalar, mevzuat hükümleri ve ortaya konan sorunlar çerçevesinde ulaşılmış olduğumuz neticeler aşağıda özetlenmiştir.

- TTK m. 198, 338/2 ve 574/2 hükümlerinde düzenlenen ihtimaller zaman zaman birbirleri ile örtüşebilmekte, birlikte uygulanmaları gündeme gelebilmektedir. Bu sebeple, TTK m. 338 ve 574'de düzenlenen bildirim, tescil ve ilan yükümlülüklerine aykırılık tazminat sorumluluğunun yanısıra TTK m. 198 uyarınca pay sahipliğinden kaynaklanan hakların donmasına da yol açacaktır.

- TTK m. 198'de pay oranı değişikliğinde bildirim yükümlülüğünün doğması için bir şirketler topluluğunun varlığı şartı aranmamış olmakla birlikte, Ticaret Sicili Yönetmeliği m. 107/2'de bildirim yükümlülüğünün ancak payları iktisap eden veya elden çıkaran teşebbüs ya da ticaret şirketinin bir şirketler topluluğuna dahil olması halinde doğacağı hükme bağlanmıştır. Kanun ile aranmayan bir şartın Yönetmelik ile getirilmesi doğru olmamıştır.

- TTK m. 198'de sayılan sermaye eşikleri, her ne kadar aynı maddede düzenleniyor olsa da yönetim kurulu ve yöneticileri hedef alan düzenleme bakımından uygulanmamalı, bu kişilerin hangi oranda olursa olsun, her pay değişikliğini bildirim yükümlülüğü altında oldukları kabul edilmelidir.

- Bildirim yükümlülüğü TTK m. 198'de sayılan pay oranlarının üzerine çıkılması veya altına düşülmesidir olup, son gerçekleşen pay intikali içindir. Bu sebeple bildirim yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımı da bildirim tabi olan işleme konu paylar hakkında uygulanabilir. Daha önce iktisap edilmiş olan paylar bakımından yaptırım söz konusu olmayacaktır.

- Düzenlenen süreler içinde ilgili müdürlüğe tescil ve ilan talebiyle müracaat edilmiş olması yeterlidir. Bildirim, tescil ve ilan süreleri düzen hükmü olup, bu sürelerin geçirilmiş olması bildirimin geçersizliğine yol açmayacaktır. Sürelerin geçmesinden sonra tescil talebinde bulunulması durumunda, sicil müdürlüğü süreler geçmiş olmasına rağmen durumu tescil ve ilan edecektir. Şirketin tek pay sahipliği ihtimalinde bu durumun yanısıra, tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir.

- TTK m. 198, 338 ve 574'de düzenlenen bildirim yükümlülüğünün amacı; payın devralındığının şirkete bildirilmesi değil, sermaye şirketinde belirli oranlarda pay sahibi olunduğunun veya sahip olunan payların belirli oranların altına düştüğünün kamuya açıklanmasıdır. Şirket pay defterindeki kayıtların düzeltilmesi ve şirkete karşı pay sahipliği sıfatının kazanılması değil kamunun aydınlatılmasıdır. Bu sebeplerle, devralanın pay devraldığını şirkete bildirilmesi, TTK m. 198, 338 ve 574 anlamında bildirim yapıldığı anlamına gelmeyecektir. Bildirim yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği hususunda, söz konusu düzenlemelerin amacına uygun içerikte bir bildirimin yapılıp yapılmadığı araştırılacaktır. Aynı durum, limited şirket payının devrinin ticaret siciline tescili bakımından da geçerlidir. Sadece pay sahipliğindeki değişiklik değil, sahip olunan pay oranındaki değişiklik ile şirketin tek pay sahipliği ihtimalinde bu durum, tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilecektir. Bu sebeple payın devrinin tescili, TTK m. 198 ve 574

hükümlerindeki tescilin yapıldığı neticesine ulaşılması bakımından yeterli olmayacaktır. Hukuken payın iktisap edilmiş olması bildirim yükümlülüğünün doğması açısından yeterlidir. Pay sahipliği sıfatının kazanılması için yapılması gereken bildirim ile TTK m. 198 çerçevesinde yapılması gereken bildirim birbirinden ayrılmıştır.

- Tek pay sahibi anonim şirkete ilişkin TTK m. 338/2’de bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüklerine aykırılığın yaptırımı tazminat sorumluluğu olarak düzenlenmiş olup, doğacak zarardan, bildirimde bulunmayan pay sahibi ile tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumlu olacaktır. Tek pay sahipli limited şirketler bakımından TTK m. 574/2’de de benzer bir hüküm bulunmakla birlikte, hükmün lafzı yanlış anlamaya sebep olacak şekilde kaleme alınmıştır. Her ne kadar tazminat sorumluluğu sadece müdürlerin tescil ve ilan yükümlülüğüne bağlanan bir yatırım olarak kaleme alınmış olsa da, ortağın bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi ihtimalinde bu sebeple doğan zararın tazmini için ortağa karşı da dava açılabilir.

- Şirkete karşı pay sahibi sıfatı kazanılmış olun ya da olmasın, TTK m. 198’de düzenlenen bildirim yükümlülüğü yerine getirilmemişse, oy hakkı dahil olmak üzere paydan kaynaklanan tüm haklar donacaktır. Hükümde bedelsiz payları edinme hakkı hariç tutulmamış olmakla birlikte, bedelsiz paylar üzerindeki hakkın kaldırılamaz, sınırlandırılmaz, vazgeçilemez olması sebebiyle, TTK m. 198’de düzenlenen bildirim yükümlülüğü yerine getirilinceye kadar geçen süreçte gerçekleşecek iç kaynaklardan sermaye artırımında, bildirim yükümlülüğüne konu paylara isabet eden bedelsiz paylar da devralan tarafından iktisap edilecektir. Ancak tıpkı bildirim yükümlülüğüne konu paylar gibi bu paylardan kaynaklanan tüm pay sahipliği hakları da bildirim yükümlülüğü yerine getirilinceye kadar donar. İptal davası açma hakkı bakımından ise, dava açma süresi içerisinde bildirim yükümlülüğü yerine getirilirse, dava açabilecek pay sahiplerine ilişkin yasal düzenlemeler de dikkate alınarak bir sonuca ulaşılabilir. Ancak hakların donması sebebiyle iptal davası açma süresinin uzatılması söz konusu değildir. Dağıtılmasına karar verilen kara iştirak bakımından, dağıtım tarihine kadar bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması ihtimalinde, pay sahibi sahip olduğu toplam pay oranında dağıtılacak kara iştirak edilebilecektir. Bildirim yükümlülüğünün dağıtım tarihinden daha sonra yerine getirilmesi ihtimalinde ise, pay sahipliği hakları donan paylara isabet eden kar paylarının ne olacağı sorunu ortaya çıkacaktır. Kanaatimce, pay sahipliği haklarının belli bir süre ile sona ermesi veya doğmaması değil, bildirim yükümlülüğü yerine getirilene ve dolayısıyla kamu aydınlatılınca kadar söz konusu hakların kullanılmasının engellenmesi ve bu suretle pay sahibini bildirim yapmaya zorlamak amaçlandığından, kar payı talep etme hakkının doğmadığından bahsedilemeyecektir. Nitekim her ne kadar her yıl kar dağıtımı zorunlu olmasa da, pay sahibinin kar payı alma hakkı da özü itibarıyla vazgeçilemez haklardanır. TTK m. 198’deki yükümlülük yerine getirilinceye kadar pay sahibi kar payı talep hakkını kullanamayacak, yükümlülüğün yerine getirilmesinden sonra pay sahibi ilgili paylara isabet eden kar paylarının kendisine ödenmesini talep edebilecektir.

- Bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen pay sahibinin sahip olduğu tüm paylardan kaynaklanan hakların donması ya da TTK m. 198’de sayılan eşikleri aşan paylar bakımından donmanın söz konusu olması mümkün değildir. Gerek hükmün amacı gerek lafzı bu iki yorumun

da kabulünü desteklememektedir. Kanaatimce donma yaptırımının uygulanacağı paylar, sadece bildirim tabi olan en son iktisap edilen paylardır.

• TTK m. 198’de düzenlenen eşiklerin altına düşülmesi sebebiyle bildirim yükümlülüğünün sadece devreden açısından doğduğu hallerde, devralanın herhangi bir yükümlülüğe tabi olmamasına karşın donma yaptırımının uygulanması sebebiyle hak kaybına uğramasının önüne geçmek için TTK m. 198’de değişiklik yapılması, pay sahipliği haklarının donması yaptırımının sadece bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda bildirim yükümlüsüne uygulanacağının hükme bağlanması, kamunun aydınlatılması bakımından tescil ve ilanın olmazsa olmaz olduğu düşünüüyorsa şayet, bu durumda da payı devralan veya devredenden herhangi birinin ticaret siciline tescil ve ilan için başvurabilecek ilgililerden olduğuna ilişkin bir hükmün maddeye eklenmesi şarttır.

KAYNAKÇA

- Akın İ, *Şirketler Topluluğu Sorumluluk Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2014).
- Akın M. Y, *Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler* (Vedat Kitapçılık 2014).
- Karaman Coşgun Ö, ‘Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Sahipliği Hakkının Miras Yoluyla İntikali’ iç Özel S, Pürselim Arning H. S, Karaman Coşgun Ö ve Doğrusöz Koşut H (edr.) *Özel Hukukun Güncel Sorunları ve Anayasa’nın Özel Hukuka Etkileri*, C. 1 (On İki Levha Yayıncılık 2022) s. 453-492.
- Kendigelen A, *Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (2. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2012).
- Kırca İ, Şehirali Çelik FH ve Manavgat Ç, *Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Temel Kavramlar ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013).
- Okutan Nilsson G, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2009).
- Okutan Nilsson G ve Yanlı V, ‘Türk Ticaret Kanunu’nun 198. Maddesi Uyarınca Bildirim Yapılmamasının Anonim Şirketteki Oy Haklarına Etkisi’ *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan* (On İki Levha Yayıncılık 2017) s. 771-789.
- Poroy R, Tekinalp Ü ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku II* (14. Bası, Vedat Kitapçılık 2019) (C.II)
- Poroy R, Tekinalp Ü ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku I* (15. Bası, Vedat Kitapçılık 2021) (C.I)
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (6. Baskı Adalet Yayınevi 2020).
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi, C. I* (4. Baskı, Adalet Yayınevi 2022).
- Sevi AM, *Anonim Ortaklıkta Payın Devri* (3. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2014).
- Susuz K, ‘Şirketler Topluluğuna İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı Bakımından Hakim Teşebbüs Kavramı’ (2012) 18 (2) 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nu Beklerken 10-11-12 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi s. 269-279.
- Şener OH, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku* (Seçkin Yayıncılık 2017).
- Üçışık G ve Çelik A, *Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. II* (Adalet Yayınevi 2022).